

УДК 81'27:811.111'42

МЕТАФОРА ЯК ЗАСІБ СИМВОЛІЧНОГО ВИРАЖЕННЯ СПЕЦИФІЧНИХ РИС ПІВНІЧНОАМЕРИКАНСЬКОЇ СТУДЕНТСЬКОЇ СУБКУЛЬТУРИ

Артеменко І. О.

Запорізький національний університет

У статті досліджуються метафоричні одиниці на позначення специфічних рис діяльності студентських тендерних спільнот у США. Простежено метафоричний механізм їхнього символічного смислоутворення та функціонування в контексті вербального відображення світосприйняття представників північноамериканської студентської субкультури.

Ключові слова: метафора, символічність, світосприйняття, субкультура, соціокультурний чинник.

Артёменко И. А. Метафора как способ символического выражения специфических черт североамериканской студенческой субкультуры. В статье рассматриваются метафорические единицы, отражающие некоторые специфические черты деятельности студенческих гендерных сообществ в США. Установлен метафорический механизм их символического смыслообразования и функционирования в контексте вербального отображения мировосприятия представителей североамериканской студенческой субкультуры.

Ключевые слова: метафора, символичность, мировосприятие, субкультура, социокультурный фактор.

Artemenko I. O. Metaphor as a symbolic means of expressing specific traits of North American students' subculture. The article deals with metaphorical units expressing specific traits of students' gender societies activity in the USA. The article also highlights metaphoric mechanisms of their symbolic meaning-formation and functioning in the context of verbal representation of the world vision of North American students' subculture representatives.

Key words: metaphor, symbolism, world vision, subculture, sociocultural factor.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. У лінгвокультурологічних доробках найрізноманітніших періодів і напрямків зустрічаємо такі об'єкти досліджень, котрі, незважаючи на різницю в підходах, можна зарахувати до ядерної частини лінгвокультурного простору, до основних одиниць лінгвокультурологічного вивчення. Серед них, безумовно, чітко виділяються образні засоби мови й насамперед метафора.

Сучасні студії метафори опираються на традиції класичного спадку таких відомих науковців, як В. Гумбольдт, Ш. Баллі, О. Потебня, О. Веселовський та ін. [2; 5]. Прагнення розглядати метафору як ключ до пізнання світу, як спосіб відображення особливостей людського мислення стало природною основою її вивчення в рамках антропоцентричної парадигми наукового знання, що, у свою чергу, привело до більш інтенсивного пошуку загальних закономірностей процесу формування переносних значень та вивчення характеру їхнього функціонування у мовленні [7, 3–4].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значна увага вивченню метафори як в аспекті лінгвокультурології, так і з погляду інших мовознавчих дисциплін приділяється в роботах таких вітчизняних і зарубіжних дослідників, як М. Блек, Дж. Лакофф, А. Вежбицька, Н. Арутюнова, В. Гак, Ю. Караулов,

В. Телія, І. Голубовська, О. Селіванова, Є. Юрков, В. Маслова, О. Кондратьєва та ін. [3; 7; 8].

У більш ранніх дослідженнях метафори як лінгвального феномена її частіше розглядають лише як стилістичний засіб або як художній прийом. Тенденцією сучасних досліджень у галузі метафорології є тяжіння до усвідомлення ключової ролі метафори в процесах смислоутворення як одного з основних елементів категоризації мови, мислення та сприйняття [4], як сполучної ланки між мовними й розумовими структурами, що об'єднує дійсність, свідомість і культуру [1], як функціональної одиниці когнітивного, культурного та лінгвістичного просторів [6], як способу представлення культури [3].

Метою статті є вивчення метафоричних утворень як засобів символічного вираження специфічних рис діяльності студентських «братерств» і «сестринств» як осередків північноамериканської студентської субкультури.

Реалізація поставленої мети передбачає вирішення таких **завдань**:

– визначити сутність метафори як засобу вербального відображення особливостей людського мислення в рамках антропоцентричної парадигми наукового знання;

– виявити й проаналізувати соціокультурні особливості механізму утворення метафоричних виразів у контексті діяльності студентських «братерств» і «сестринств» у США;

– з'ясувати символічний характер метафор у контексті діяльності названих спільнот.

Актуальність дослідження визначається необ-

хідністю вивчення механізму метафоричного смислоутворення та функціонування через взаємозв'язок мови, свідомості й культури, а також відображення характерних рис та способів світопізнання і світорозуміння.

У контексті діяльності студентських гендерних об'єднань Сполучених Штатів Америки вивчення метафори є важливим з огляду на необхідність спостереження за змінами, що відбуваються в етнокультурній свідомості представників північноамериканської студентської субкультури в результаті вторинної номінації, яка вирізняється характерним смисловим механізмом породження та сприйняття.

Виклад основного матеріалу дослідження. Процес метафоризації вважають певною мірою універсальним, проте безсумнівною є наявність національно-культурної специфіки як окремих метафоричних значень, так і окремих способів метафоризації. Для лінгвокультурології особливий інтерес становить саме процес метафоризації з огляду на необхідність пошуку «лінгвокультурного вектора», що зумовлює вивчення глибинних основ національно-культурного світорозуміння, на основі якого визначаються певні особливості національно-мовної картини світу, національної та індивідуальної мовної свідомості, адже саме в метафорі проявляється системна лінгвокреативна здатність концептуалізації дійсності, заснована на відчуттях, що надає при цьому універсальному характеру концептуалізації національно-специфічних рис [7, 4–5].

Говорячи про метафоричність як одну з характерних ознак лексем-вербалізаторів діяльності студентських гендерних спільнот у США, варто насамперед звернути увагу на метафоричні утворення, пов'язані з традицією найменування «братерств» і «сестринств» літерами грецького алфавіту (напр., *Kappa Kappa Alpha*, *Sigma Epsilon*, *Alpha Phi Omega* тощо), у зв'язку з чим аналогічно до понять *fraternities* і *sororities* вони також іменуються «організації грецьких літер», тобто *Greek letter organizations* або *Greek letter societies*.

Незважаючи на те що в межах американської «братньої» системи існують спільноти, які не використовують у своїх назвах грецьких літер (напр., *Ceres*, *Men of God*, *Bones Gate* тощо), такі метафоричні поняття, як *Greek world*, *Greek life*, *Greek experience*, *Greek traditions*, *Greek houses*, *Greeks* і деякі інші, укорінилися в свідомості як представників студентських гендерних об'єднань, так і у свідомості всього американського суспільства у зв'язку з діяльністю студентських «братерств» і «сестринств» загалом, наприклад:

Asian-American fraternities occupy just a small corner of the collegiate Greek world. ... those organizations add diversity to Greek life and can give Asian-Americans a more prominent role in a campus social life [6].

Так само щодо членів північноамериканської «братньої» системи взагалі вживається термін *Greeks*, а щодо «аутсайдерів», тобто тих, хто перебуває за її межами, вживається метафоричне поняття *non Greeks*, що й відображено у такому прикладі:

Greek students are viewed by non greeks as stuck

up, and snobby. And the greeks view the non greeks as GDIs (God damn independents) that is what they like to be called as well [13].

Тут спостерігаємо написання терміна *greek* з маленької літери, що свідчить про набуття ним у цьому контексті статусу загальної назви. Це, на нашу думку, є цілком правомірним, з огляду на те, що вживається воно в непрямому значенні. Окрім цього, бачимо, що синонімічним, проте більш виразним, порівняно з терміном *non greeks*, є поняття *God damn independents* («кляті аутсайдери») на позначення тих, хто не є членами студентської «братньої» системи. Очевидно, що це поняття є певною мірою пейоративним і демонструє презирство та зневагу з боку членів спільнот щодо тих, хто ще перебуває за межами «грецької» системи.

Цікавою у цьому контексті є й така метафора, як *to go Greek*, тобто «податися в греки», наприклад: *"How much does it really cost to go Greek?"* [14].

Привертає увагу й такий її аналог, як *to earn one's letters*, тобто «заробити», «здобути», «заслужити» свої літери, як щось надзвичайно цінне та почесне в результаті кропіткої й важкої праці, що продемонстровано в такому прикладі: *"... for Black fraternity and sorority pledges, especially before 1990, the chants learned along with the steps reinforced the importance of physical competence, in this case, the ability to endure a long, brutal pledge program to earn your letters"* [7, p. 66].

Існують й інші поняття, котрі яскраво свідчать про той факт, що новачкам, котрі бажають приєднатися до студентської «родини», ці літери доводиться саме «заробляти». Так, наприклад, процес набору новачків до лав спільнот поряд із такими нейтральними поняттями, як *recruitment* та *intake*, має метафоричну назву *rush*, що означає «гонитву», «ажіотаж», «лихоманку», «змагання, котре потребує швидких дій», тобто свідчить про те, що новачки так і «рвуться в бій» заради того, щоб отримати місце у «братній» спільноті, наприклад: *"During fall or winter rush, sororities court starry-eyed freshmen"* (3) або *"Sorority recruitment is like no other experience that you will ever have for the rest of your life," says Sunday Tollefson, author of "Rush Right: Reveal Your Best You During Sorority Recruitment"* [10].

У цьому контексті зі схожим відтінком уживається метафоричне сполучення *Rush Week*, що позначає «тиждень гонитви» під час боротьби за місце у спільноті:

Recruitment is particularly onerous. Some hopefuls attend an event a day during Rush Week or dedicate two full weekends to activities [3].

Певна кількість номінацій метафорично демонструє подальші тяготи, що випадають на долю новобранців, котрим «пощастило» пройти процедуру відбору. Відомо, що далі їх очікують відповідні «випробування», котрі в контексті діяльності студентських гендерних спільнот позначаються термінами *hazing* (тобто «випробування») або «дідівщина» в більш жорсткому розумінні) та *pledgeship* (тобто «випробування» або період «заручництва»), при чому новачки в цей період іменуються саме «заручниками» або випробуваннями – *pledges*.

Так виникла метафора *to take the pledge plunge*, де *plunge* означає «пірнання», «занурення», «стрімке просування», що також свідчить про те, що новачки з головою «пірнають» у ці «випробування», щоб отримати місце у студентському «братерстві» або «сестринстві», наприклад: “Assistant dean of students Andrew Robinson says 16 percent of the 30,000-strong undergraduate population **takes the pledge plunge** – a somewhat tepid showing that worries the Boilermakers” [11, p. 214].

Важкість цих випробувань яскраво демонструє й таке метафоричне утворення, як *Hell Week*, тобто «пекельний тиждень» або «тиждень пекла», який охоплює «випробувальний термін»:

Fraternities across the country utilize Hell Week as one final test before initiation. In order for the pledges to reach the finish line they must first endure the mentally and physically exhausting traditions that have been formed within the fraternity through generations of hazing. During a semester that is filled with humbling tasks, suffering, and abuse, Hell Week stands alone, but initiation is always waiting at the end of the tunnel... [1].

Символічним у цьому текстовому фрагменті є й іменування «новачків-заручників» *shippies*, котре за часів рабовласництва в широкому значенні слугувало терміном на позначення невольників, котрих транспортували кораблями з Африки до місця призначення. Демонстрацією вживання цієї метафори може послугувати такий приклад:

... manacled in unbroken lines, millions upon millions of Africans left that place on ships bound for Americas. Lithographs of slave ships clearly show Africans tightly packed for that journey. Interestingly, in the Midwestern United States pledgees have been sometimes called “shippies” [8, p. 115].

Символічність змагальної природи процедури відбору новачків до лав спільнот можна простежити на прикладі термінів на позначення учасників залежно від місця, яке вони посідають у цій гонитві, наприклад:

*... each pledge club was referred to as a ship, such as the Zeta ship, or the Sigma Ship. ...The symbolism includes calling the first person in the line **the captain**, and the last person **the anchor**, although these designations may vary depending upon the circumstances* [8, p. 115].

Із наведеного прикладу бачимо, що під час процедури відбору новачків, котрі беруть участь у змаганні, метафорично йменують терміном *line*, тобто «чергою» або «плетеницею» тих, хто юрбється один за одним. При цьому бачимо, що групу «випробуванців» також порівнюють із кораблем, на якому той, хто посідає перше місце, іменується «капітаном», а той, хто посідає останнє місце, – «якорем». Варто зауважити, що термін *anchor*, окрім вживання в прямому та символічному значеннях, слугує також позначенням учасника спортивного змагання, котрий біжить останнім, а також може вживатися й в інших значеннях, наприклад, щодо людини, котра «плентається» десь позаду або, так би мовити, «гальмує».

Зневажливе та презирливе ставлення до «аутсайдерів» і доволі упереджене ставлення до потенційних новачків, що яскраво відбивається в низці

вищенаведених лексем, є повною протилежністю «братніх» стосунків, тобто ставлення «сестер» і «побратимів» один до одного в межах «грецької» системи.

Насамперед очевидно, що, будучи членами «братерств» і «сестринств», вони йменують один одного «братами» й «сестрами» (*brothers* і *sisters*, *fraters* і *sorors* або *bros* і *soros*, відповідно, тощо), що також є свого роду метафорами у цьому сенсі. Окрім цього, по закінченні процедури набору новачків «досвідчені» члени «братерства» чи «сестринства», котрі йменуються термінами *big brothers* і *big sisters*, відповідно, зазвичай закріплюються за новоспеченими «сестрами» та «побратимами» – *little brothers* і *little sisters* – як тимчасові наставники:

In order to become a “big brother” or “big sister”, you have to become a “little brother” or “little sister” first, and pledge to join a fraternity or sorority. Becoming a “big brother” or “big sister” in a Greek organization denotes that you get to become a role model to a “New Member” or “Pledge” [4].

Уживання вищенаведених лексем у зазначеному контексті демонструє вербальне втілення специфіки «родинних» стосунків між членами «братніх» спільнот, тобто очевидно, що «сестри» та «побратими», котрі належать до одного студентського об'єднання, вважають себе однією великою родиною, демонструючи при цьому досить зарозуміле й подекуди підозріле ставлення до тих, хто перебуває за її межами, а також до тих, хто тільки-но бажає до неї приєднатися на етапі процедури відбору, як було продемонстровано у вищенаведених прикладах.

Характер взаємин «родинного» типу спостерігається й на етапі процедури відбору новачків між потенційними членами спільнот, наприклад: “John Neary, a fall pledge brother at Phi Who, said, “It’s a never ending process that enables fraternities to get new brothers into the house” [9, p. 300].

Із наведеного прикладу бачимо, що новачки, котрі одночасно проходять «випробувальний термін» (*pledge period*) для вступу до спільноти, іменуються як *pledge brothers*. Що стосується жіночих об'єднань, то для них характерним є вживання терміна *pledge sisters*. Проте відомо, що для деяких «братерств» і «сестринств» етнічного спрямування характерним є вживання термінів *line brothers* і *line sisters* на позначення аналогічних понять, тобто тих потенційних «сестер» і «побратимів», які нібито стоять в одній «черзі», наприклад:

Gerrod introduced me to his line brother, Vincent. In black Greek fraternities and sororities, your line brother or sister is the person or persons who you pledge with into the same organization. The term comes from when we stand and march in a single-file line during the pledging process [2, p. 49].

«Родинний» характер стосунків у межах студентських гендерних спільнот можна простежити й у таких прикладах: “... every year, as each sorority gains a new pledge class, **the pledge mom** basically makes sure that each and every member of the huge pledge class acclimates well into sorority life” або “... all sorority women will always have a special place in their heart for their **pledge mom**” [12].

Тут лексемою *pledge mom* позначається дівчина – досвідчений член студентського «сестринства», призначена для нагляду за проходженням процедури відбору та для надання потенційним новачкам необхідних порад, тобто символічно вона виконує в цьому контексті роль «матері-наставниці» для новачків. Очевидно, що термін *pledge dad* у межах студентських «братерств» слугує позначенням досвідченого «побратима», який виконує подібну роль під час набору новачків до чоловічої студентської спільноти.

Ще одним прикладом прояву «родинності» в межах студентських гендерних об'єднань може послугувати іменування спеціальної будівлі для проведення різноманітних заходів і зустрічей членів спільноти терміном *house*, котрий у контексті діяльності студентських «братерств» і «сестринств» можна зустріти в таких сполученнях, як *fraternity house* або *frat house*, *sorority house*, *Greek house* тощо, наприклад: *"I pass fraternity house after fraternity house, sorority houses, left and right, all around me, but they are scattered between classroom buildings and dorms and bus stops and the campus YMCA and the Armory, and there's no central Greek Row so there's no pattern and no way to know exactly how to find the Nu Kappa Epsilon house"* [5, p. 171].

Окрім цього, існує й такий розмовний варіант на позначення цього поняття, як *frat castle*, наприклад: *"It was all worth it, though, because when I pulled a 3.25 my parents approved my move into the Alpha house, otherwise known as the frat castle, for sophomore year"* (1). Уживання цієї метафори в зазначеному контексті, вочевидь, символізує сприйняття членами сту-

дентської спільноти своєї «будівлі» як «замку», «оплоту» або «фортеці» на фоні зовнішнього навколишнього світу.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Відтак у результаті проведеного аналізу було виявлено лексеми-вербалізатори діяльності студентських гендерних спільнот в США, утворених на образній основі, які мають символічний характер і уособлюють низку специфічних рис, притаманних студентським «братерствам» і «сестринствам» як осередкам північноамериканської студентської субкультури. Метафоричні утворення, що послугували об'єктом дослідження, символізують поділ навколишньої дійсності у свідомості членів названих спільнот на два світи: внутрішній, що існує в межах життя й діяльності студентського «братерства», і зовнішній, що існує поза його межами. Такий поділ особливо чітко простежується в метафоричних виразах пейоративного типу, що вживаються стосовно «аутсайдерів» та уособлюють презирство й зневагу щодо них, а також у метафоричних виразах, які стосуються потенційних новачків і випробувань, що випадають на їхню долю, котрі, у свою чергу, демонструють зневажливість і зарозумілість з боку «досвідчених» членів, між якими, на противагу, спостерігається «родинний» характер взаємин, що також чітко відбивається в певній кількості метафоричних одиниць.

Перспективу подальших досліджень у цьому напрямі становить вивчення таких засобів вербальної репрезентації діяльності студентських «братерств» і «сестринств», як акронімізація й уподібнення, а також продовження наукових пошуків у площині виявлення метафор, що стосуються інших аспектів діяльності названих спільнот.

ЛІТЕРАТУРА

1. Брагина Н. Г. Память в языке и культуре / Н. Г. Брагина. – М. : Языки славянской письменности, 2007. – 520 с.
2. Гумбольдт фон В. О различии строения человеческих языков и его влияния на духовное развитие человечества / В. фон Гумбольдт // Избранные труды по языкознанию. – М. : Прогресс, 1984. – С. 37–296.
3. Маслова В. А. Лингвокультурология / В. А. Маслова. – М. : Издательский центр «Академия», 2001. – 208 с.
4. Петров В. В. Метафора: от семантических представлений к когнитивному анализу / В. В. Петров // Вопросы языкознания. – М., 1990. – № 3. – С. 135–138.
5. Потебня А. А. Мысль и язык / А. А. Потебня // Слово и миф : сборник научных трудов / под ред. А. Л. Топоркова. – М. : Правда, 1989. – С. 17–200.
6. Привалова И. В. Интеркультура и вербальный знак: Лингвокогнитивные основы межкультурной коммуникации / И. В. Привалова. – М. : Гнозис, 2005. – 469 с.
7. Юрков Е. Е. Метафора в аспекте лингвокультурологии : автореф. дисс. ... доктора филол. наук : спец. 10.02.01 / Е. Е. Юрков. – СПб., 2012. – 55 с.
8. Black M. More about Metaphor / M. Black // Metaphor and Thought / Ed. A. Ortony. – Cambridge : Univ. Press, 1979. – P. 19–43.

ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

1. Bolen W. R. TFM : Total Frat Move / W. R. Bolen. – Grand Central Publishing, 2013. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://totalfratmove.com/book/>.
2. Dean J. Hiding in Hip Hop : on the down low in the entertainment industry – from music to Hollywood / J. Dean. – New York, 2008. – 311 p.
3. Doherty R. Greek Letters at a Price / R. Doherty // The New York Times. – Oct. 28, 2014. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nytimes.com/2014/11/02/education/edlife/greek-letters-at-a-price.html>.
4. Going Greek : A Guide to Sorority and Fraternity Terminology and Symbolism // Youniversitytv [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.youniversitytv.com/college-tips/going-greek-guide-sorority-fraternity-terminology-symbolism/>.
5. Holic N. American Fraternity Man / N. Holic. – Beating Windward Press LLC, 2013. – 430 p.
6. Hu W. Hazing and Drinking Deaths at Asian-American Fraternities Raise Concerns / W. Hu // The New York Times. – October 12, 2015. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nytimes.com/2015/10/13/nyregion/hazing-and-drinking-deaths-at-asian-american-fraternities-raise-concerns.html>.

7. Jackson F. L. J. *Creating and Maintaining Safe College Campuses: A Sourcebook for Evaluating & Enhancing Safety Programs* / F. L. J. Jackson, M. C. Terrel. – Sterling, Virginia: Stylus Publishing, 2007. – 287 p.
8. Kimbrough W. M. *Black Greek 101 : The Culture, Customs and Challenges of Black Fraternities and Sororities* / W.M. Kimbrough. – Rosemont Publishing and Printing Corp., 2003. – 243 p.
9. *La Vie* 1985. – Pennsylvania State University. 1985. – V. 95. – 559 p.
10. Moore A. S. Pledge Prep / A. S. Moore // *The New York Times*. – Jul. 16, 2002. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nytimes.com/2012/07/22/education/edlife/prepping-students-for-sorority-rush.html>.
11. *The Greeks* // *Indianapolis Monthly* / ed. by Paul D. – Vol. 23. – No. 1. – Sep., 1999. – 264 p.
12. Reid B. A Thank You Letter To Your Pledge Mom / B. Reid // *Odyssey*. – Aug. 17, 2015. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.theodysseyonline.com/thank-letter-pledge-mom>.
13. *University of Alabama 2012 : Off the Record // Big Book of Colleges* / Ed. by J. Morris, M. Wiedrick. – College Powler, 2011. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://books.google.ru/books>.
14. Wallet N. How much does it really cost to go Greek? / N. Wallet // *USA Today*. – November 17, 2014. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://college.usatoday.com/2014/11/17/how-much-does-it-really-cost-to-go-greek/>.